

U WALTEROVA KŘÍŽE

PAMÁTNÍK LESNÍKA IGNAZE WALTERA

V červenci roku 2023 bylo náhodně objeveno torzo kamenného kříže. Kamenný podstavec a pata kříže ležely zčásti v zemi v prudkém svahu Třebovských stěn. Když jsme přečetli nápisy na podstavci, s úžasem jsme zjistili, že je to na den přesně 160 let, kdy tu zemřel Ignaz Walter. Objevili jsme ztracený tzv. „Walterův kříž“, o kterém mluví místní pověst:

„V panském lese blízko Palice jest kříž, kde se zastřelil lesník. Postřelil hosta, erbovního rychtáře z Kozinohy, a domnívaje se, že jej nadobro usmrtil, odběhl a ze žalu se střelil ze služební pušky. Jeho pes přivedl lidi jej hledající na místo neštěstí.“ (V. Z. Hackenschmied: Na besedě, 1928)

Vedle snahy o obnovu kříže se rozjelo pátrání, které mělo objasnit, kdo byl Ignaz Walter a co se na tomto místě vlastně stalo...

Walterův kříž – nálezový stav (foto Radim Vykydal, 2023)

Na čelní straně kříže je vytesán následující text (přeloženo do češtiny):

Zde na tomto místě zemřel
21. července 1863
pan Ignaz Walter
knížecí lichtenštejnský
revírník z Damníkova
náhodným výstřelem
své vlastní pušky

Motto: „Není tedy umění lesní tak snadné, jak by si mnozí mysleli, kteří nevědí, co k němu náleží“

Lesmistr Vilém Věnceslav Havelka (1780–1847)

Lesy České republiky, s. p. obnovily nalezený kříž v roce 2024 vlastním nákladem z programu Lesy pro život. I toto je jeden z dokladů odpovědné práce lesníků, kteří po staletí zakládají a pěstují lesy pro další generace a zároveň si váží práce svých předchůdců z lesnického stavu.

Věříme, že tento obnovený kříž je nejen vzpomínkou a poctou lesníkovi – revírníkovi Ignazi Walterovi, ale současně bude i trvalou připomínkou práce všech lesníků, kteří se zasloužili o krásu našich lesů a celé naší přírody.

Lesy České republiky, s. p. – Lesní správa Lanškroun se na území o katastrální rozloze více než 82 000 ha stará o lesy a pozemky určené k plnění funkcí lesa (lesní pozemky) ve vlastnictví státu na ploše zhruba 11 400 ha a hospodaří v nich na principech přírodě blízkého hospodaření a trvalé udržitelnosti. Dále vykonává funkci odborného lesního hospodáře pro více než 4650 drobných vlastníků, měst či obcí, a to na rozloze asi 9 450 ha.

Území lesní správy je značně rozsáhlé a výškově členité – od 340 m n. m. (České Heřmanice) do 996 m n. m. (Suchý vrch – východní hřeben Orlických hor).

Oblast lesního komplexu mezi městskými sídelními útvary Lanškroun, Česká Třebová a Ústí nad Orlicí včetně Třebovských stěn, stejně tak jako oblast Suchého vrchu a Bukové hory je intenzivně využívána mnoha tisíci návštěvníků pro turistiku a rekreaci, a to jak v létě, tak v zimním období.

Johann Venuto: Kounice – rodiště Ignaze Waltera, kresba podle A Pucherna (1820, Sběrka regionálního muzea v Kolíně)

ZÁHADNÁ SMRT IGNAZE WALTERA

Ignaz Walter se narodil 21. června 1822 v Kounicích (okr. Nymburk). Svě jméno dostal po kmotrovi, kterým byl sám vrchní správce kounického panství Ignatz Jesser.

O dětství a dospívání mladého Ignaze mnoho nevíme. Snad jen to, že měl několik sourozenců a že v souladu s rodovou tradicí mu bylo určeno stát se lesníkem. Jeho otec i děd totiž pracovali na různých lichtenštejnských panstvích jako lesníci nebo myslivci. Pro výkon tohoto povolání v době Ignazova mládí nebylo zapotřebí žádného zvláštního vzdělání, spíše to byly praktické dovednosti, a ty jistě ve své rodině snadno získal.

Když mu bylo asi 17 let, nastoupil do služby na panství Rumburk. Tady se mu také o několik let později narodily děti: Carl Franz (*1847), Emilia Karolina (*1850) a Anna Adelheid (*1852). Přišly na svět jako nemanželské, ale k otcovství všech se Ignaz přihlásil a děti v roce 1853 legitimoval sňatkem s jejich matkou Adelheid Emilií Söhnelovou (*1824), dcerou lékaře z Jířetína pod Jedlovou.

Postupem času stoupal Ignaz na profesním žebříčku, což s sebou neslo i stěhování z panství na panství. Někdy v roce 1852 byl přeložen na panství Branná (okr. Šumperk) a asi v roce 1859 nebo 1860 na panství Lanškroun. Domovem se mu tady stala damníkovská hájovna, okolní lesy jeho revírem.

Dochované hodnocení z roku 1860 se o něm vyjadřuje jako o vynikajícím zaměstnanci – pilném, aktivním, spolehlivém, s patřičným vystupováním vůči nadřízeným a přísností k podřízeným. Jeho oborem bylo lesnictví, myslivost a související výpočty. Dobře ovládal češtinu i němčinu. Po tělesné stránce byl střední postavy, silný a zdravý.

O pár let později si však pro 41letého revírníka přišla smrt. Podle matriky zemřelých 21. července 1863 v neznámou hodinu zemřel Ignaz Walter na následky náhodného výstřelu. K tomuto závěru došla komise, která se 23. července sešla v damníkovské hájovně nad tělem mrtvého. O den později byly jeho ostatky pohřbeny na tamním hřbitově. Stejná příčina smrti s doplněním, že výstřel vyšel z jeho vlastní zbraně, je pak uvedena i na „Walterově kříži“. Pátrání, zda v téže době nezemřel na následky střelného zranění kdokoli z obce Kozinoha (dnes Květná, část obce Luková) nebo okolí, nepřineslo výsledky.

Máme tu tedy oficiální verzi, která hovoří o nešťastné náhodě a pověsti, která mluví o sebevraždě. A aby nejasností nebylo málo, víme z archivních pramenů, že lesníková smrt se vyšetřovala ještě v roce 1864. Přesetřovalo se nebezpečné vyhrožování Ignazi Walterovi a trestní oznámení na neznámého pachatele pro zjevné násilí. Že by tedy celá ta historie byla ještě jinak? To se asi nedozvíme. Příslušný spis se totiž nedochoval.

Co ale víme s jistotou, je to, že Walterův syn Carl v době otcovy smrti studoval na německé reálce v Olomouci. Měl se stát technikem. V příštím školním roce už ale do školy nenastoupil. Ignazova manželka Adelheid ovdověla, když jí ještě nebylo 40 let. Nikdy se už nevdala a vrátila se do rodného kraje. Zemřela v roce 1898 v Krásné Lípě. Rodinu jistě tragická smrt manžela a živitele nesmírně zasáhla.

O oblibě Ignaze a o tom, že jeho smrt vnímali jeho kolegové jako tragédii, která by neměla být zapomenuta, svědčí fakt, že se složili na zhotovení kříže. Ten nese řadu jmen dárců. Část lesa, která se rozkládala kolem „Walterova kříže“ dokonce nesla označení „Walterův les.“ Podle kroniky obce Skuhrov stál kříž na svém místě ještě někdy počátkem 50. let 20. století. Pak byl poničen a rozpadl se na několik kusů. Jestli se tak stalo vlivem jeho stáří, povětrnostních podmínek nebo necitlivou lidskou rukou, je už jedno. Důležité je, že jedna drobná památka našeho regionu byla obnovena, a co víc, že tragický osud Ignaze Waltera byl vyneset z hlubin zapomnění. Tak by si to jistě zhotovitelé kříže přáli.

Jana Voleská (Městské muzeum Česká Třebová), Radim Vykydal

Třebovské stěny – revír Ignaze Waltera

Lanškroun, kolem roku 1830, obraz neznámého autora (foto Radek Lepka, Sběrka Městského muzea Lanškroun)

Perkusní brokovnice – jednuška (vpravo detail hlavně), polovina 19. století (foto Luděk Vojtěchovský, sbírka Východočeského muzea v Pardubicích); puškařský rod Čermáků působil v Lanškrouně a okolních městech. Podobnou zbraň mohl mít i Ignaz Walter

